

Гуменюк О.Г.

к.е.н., доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін,

Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва та бізнесу

Тернопільського національного економічного університету

Humenyuk Oksana

Chortkiv Educational Institute of Entrepreneurship and Business

Ternopil National Economic University

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

METHODOLOGICAL ASPECTS OF FUNCTIONING OF THE MECHANISM OF THE ADMINISTRATION SYSTEM OF CUSTOMS PAYMENTS

Анотація. У статті досліджено сучасні проблеми, які впливають на регулювання митних платежів в Україні. Запропоновано конкретні шляхи підвищення ефективності адміністрування митних платежів. З огляду на специфічні особливості елементів системи адміністрування та мету імплементації світових стандартів в українську практику виникає необхідність аналізування досвіду розвинутих країн щодо дієвості функціонування системи митно-податкового адміністрування, фіскальної та регулюючої функцій національної системи адміністрування, а також подальшого розвитку методичних підходів до виявлення можливих ризиків, пов'язаних зі справлянням митних платежів в умовах інтеграційних процесів, з огляду на дотримання балансу між інтересами держави та наданням суб'єктам господарювання сприяння щодо здійснення ЗЕД. Розглянуто сучасний стан митних платежів країни та процесу їх адміністрування, здійснено пошук шляхів удосконалення системи адміністрування митних платежів у сучасних умовах.

Ключові слова: митні платежі, адміністрування митних платежів, податкове законодавство, мінімізація доходів від оподаткування, фінансова політика, тіньова економіка.

Постановка проблеми. Створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, полегшення торгівлі, збільшення товарообігу через митний кордон України; забезпечення виконання повнова-

жень ДФС, спрямованих на захист економічних інтересів України та взаємодію з іншими органами виконавчої влади; реалізація єдиної митної політики України; організація та контроль роботи митниць ДФС із забезпеченням своєчасності сплати митних платежів – усі ці невирішені завдання, що постають на сучасному етапі інтеграції України в глобальний економічний простір, зумовлюють постановку проблеми нашого дослідження. Саме відкритість економіки країни спонукає до необхідності модернізації системи адміністрування митних платежів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж останніх років питанням трансформації та розвитку митної системи під впливом світових інтеграційних процесів присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як М.І. Зверяков, Ю.Б. Іванов, О.Ф. Кіреєва, В.М. Мельник, В.Г. Панський, А.М. Соколовська, М.М. Сулейманов, Л.Л. Тарангул, В.П. Хомутенко.

Особливостям справляння митних платежів, аналізу провідного досвіду зарубіжних митних адміністрацій приділена увага вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме І.Г. Бережнюка, А.Д. Войцещука, О.В. Годованця, О.П. Гребельника, І.І. Іванчі, Т.Д. Ліпихіної, В.П. Мартинюка, І.В. Несторишена, П.В. Пашка, Т.М. Реви, П.Я. Пісного, С.С. Терещенка, І.С. Чуватової, С.А. Хапіліна.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас недостатньо дослідженими є теоретико-методичні засади функціонування системи адміністрування митних платежів у трансформаційних умовах економіки. Дискусійними залишаються питання застосування єдиного механізму адміністрування внутрішніх податків, зборів та митних платежів з рівномірною інтеграцією функції управління ризиками на кожному етапі адміністрування.

Мета статті. З огляду на специфічні особливості елементів системи адміністрування та мету імплементації світових стандартів в українську практику виникає необхідність аналізування досвіду розвинутих країн щодо дієвості функціонування системи митно-податкового адміністрування, фіскальної та регулюючої функцій національної системи адміністрування, а також подальшого розвитку методичних підходів до виявлення можливих ризиків, пов'язаних зі справами митних платежів в умовах інтеграційних процесів, з огляду на дотримання балансу між інтересами держави та наданням суб'єктам господарювання сприяння щодо здійснення ЗЕД.

Виклад основного матеріалу. Членство в СОТ надає Україні переваги у створенні більш сприятливих умов доступу на світові ринки товарів та послуг на основі передбачуваності та стабільності розвитку торговельних відносин з країнами – членами СОТ. З правової точки зору система СОТ для України є своєрідним багатостороннім контрактом (пакедом угод), нормами та правилами якого регулюється приблизно 97% усієї світової торгівлі товарами та послугами. Це означає взаємні зобов'язання країн-учасниць щодо узгоджених дій та правил митного контролю під час оподаткування товарів під час перетину митного кордону, а саме скорочення тривалості часу митного оформлення, функціонування дієвої системи адміністрування митних платежів, перехід на електронне декларування, електронні способи обміну інформацією як альтернатива обов'язкового представлення письмових документів, практичне використання інформаційних технологій, поєд-

нання електронних та документарних методів посвідчення дійсності та ідентичності, застосування пост-аудит контролю, пов'язаних ставок митних платежів тощо.

Ефективно здійснювати митне адміністрування, формувати пропозиції щодо його дієвості та підвищення рівня митних надходжень до бюджету від цієї фіскально-регулятивної діяльності неможливо без комплексного наукового з'ясування питань економічної природи та характерних ознак об'єкта цієї роботи, а саме митних органів України, кардинально реформованих протягом останніх років податковим та митним законодавством.

Податковий кодекс України (далі – ПКУ) (пункт 14.1.113 статті 14) нормативно визначив поняття митних платежів як податків, які, відповідно до цього Кодексу або митного законодавства, справляються під час переміщення або у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України, контроль за справлянням яких покладено на митні органи. Більш детально систему податків, які входять до складу митних платежів, законодавець розкрив у пункті 41.1.2. статті 41 ПКУ, де встановлено, що митні органи є контролюючими в державі щодо мита, акцизного податку, ПДВ та інших податків, які, відповідно до податкового законодавства, справляються в разі операцій переміщення товарів на митну територію України, з неї або на неї, з території спеціальних митних зон. Отже, податкове законодавство не визначає вичерпний перелік податків та зборів, які адмініструють митні органи під час виконання завдань наповнення доходами Державного бюджету, тому об'єктивно існує потреба системного аналізу відповідних положень щодо національного митного оподаткування. Існує передбачена чинним податковим та митним законодавством система митних платежів, які становлять об'єкт митного адміністрування сьогодні. Відомо, що об'єкт митного адміністрування не відзначається однорідністю. Кожен з його складових елементів має свою характерну економічну природу, виконувати функції, в яких проявляються їх сутність, роль, ознаки прояву, властивості, призначення. Існують також особливості його

нарахування та адміністрування. З огляду на важливість вирішення завдання забезпечення ефективного справляння всіх без винятку митних платежів розглянемо зазначені питання більш детально.

Спеціальним митним платежем є мито. Воно, на відміну від акцизного податку та ПДВ, передбачає оподаткування суто операцій зовнішньої торгівлі [2, с. 243]. Мито справляється адміністраторами з товарів та інших предметів, що переміщуються через митний кордон України [3]. Мито посідає одне з провідних місць у структурі податків, які справляються митними органами.

Слово «мито» походить від англ. “customs duty”, “tax”. На перших етапах існування держав воно було загальною назвою всіх зборів, які справлялися з перевезень товарів через кордони, а також за користування шляхами, мостами, портовими та ринковими спорудами, тобто було головним джерелом державних фінансів. Згодом мито стало засобом вирівнювання платіжного балансу та внутрішніх цін, засобом охорони власної економіки від іноземної конкуренції [4, с. 157].

З огляду на вищезазначене в економічній науці мають місце думки про те, що мито має переважно ціноутворюючу, регулятивну, а не податкову сутність. Так, С.Г. Пепеляєв пише, що під час стягнення мита проявляється приватний інтерес платника, який полягає в існуванні індивідуальної відплатності, тому воно виконує спеціальну функцію регулювання зовнішньоекономічної діяльності [5, с. 96–100]. Ф.Л. Жорін також зазначає, що економічний характер митно-тарифних заходів визначається перш за все покладанням в основу їх вжиття способу впливу на зовнішньоекономічний обіг шляхом безпосереднього впливу на ціни товарів, що перебувають в обігу [6, с. 224].

Не можна заперечувати того, що мито за своєю природою є ціновою категорією, інструментом реалізації митної політики як частини ЗЕД держави. Його призначенням є створення вартісного бар'єра, що підвищує ціну, зокрема імпортованої продукції, в інтересах національного виробника. Створюючи різницю в цінах конкретних товарів

на міжнародному та внутрішньому ринках, воно визначає загальний рівень цін у державі. З одного боку, низький рівень мита може стимулювати ввезення товарів, на які виник дефіцит та високі ціни всередині країни, а з іншого боку, запроваджуючи більш високі його ставки, уряд може підвищувати рівень цін товарів місцевого виробництва та давати змогу отримувати прибуток вітчизняним підприємствам. Водночас наведене не заперечує виконання митом фіскальної функції, функції податку (засобу наповнення державного бюджету), яка, виходячи з відповідних визначень законодавства, є найбільш пріоритетною сьогодні для України.

Враховуючи викладене, вважаємо більш обґрунтованою позицію тих вчених, які розглядають мито в Україні як непрямий податок, що виконує як фіскальну, так і регулятивну функції [7]. Більш того, зазначені функції мита не можна протиставляти одну одній, адже мито, виконуючи роль інструмента ціноутворення, з одного боку, обумовлює рівень збору податків до державного бюджету, а з іншого боку, є вартісною категорією та складовою ціни імпортованих чи експортованих товарів. Однак порівняно з іншими податками (акцизним податком, ПДВ), які стягуються з товарів та транспортних засобів, що імпортуються в Україну, мито є основним способом регулювання їх ціни, отже, обсягу зовнішньої торгівлі, адже перші сплачуються не лише імпортерами, але й національними товаровиробниками під час продажу власної продукції на внутрішньому ринку.

Водночас для мита характерні всі основні риси податку:

1) обов'язок щодо його сплати має імперативний характер та забезпечується діяльністю примусового апарату держави;

2) воно стягується на безумовній основі без зустрічної відплати, тільки на основі норм митного законодавства;

3) надходження від мита можуть використовуватись на потреби видатків держави лише після їх перерозподілу через бюджет (принцип заборони спеціалізації податку);

4) під час стягнення мита завжди має місце перехід права власності на відповідну

величину стягуваної грошової суми від суб'єкта ЗЕД до держави [8, с. 71, 72].

Мито, за ознакою непрямих характеру оподаткування та включення до ціни товару є близьким за своєю природою до податків, які справляються з товарів, що ввозяться для постійного використання на митній території України, акцизного податку та ПДВ. На відміну від ПДВ (розміри ставок визначені ПКУ), ставки мита (розмір) на всі види товарів, які ввозяться в Україну, як і акцизного податку, диференціюються за групами товарів, класифікованими за Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (далі – УКТ ЗЕД), яка є товарною номенклатурою Митного тарифу України, затвердженого Законом України «Про Митний тариф України», що використовується для цілей тарифного та інших видів регулювання ЗЕД, ведення статистики зовнішньої торгівлі та здійснення митного оформлення товарів. Складається УКТ ЗЕД на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів ВМО з урахуванням Комбінованої номенклатури Європейського Союзу з покладанням функції її ведення на адміністраторів митних платежів. Крім того, ПДВ не сплачується, а повертається під час вивезення товарів з митної території держави, тоді як на товари, які вивозяться за межі митної території України, може існувати експортне мито, що під час імпорту не повертається.

Від акцизного податку мито відрізняється тим, що перелік товарів, з яких останнє стягується (мається на увазі передусім ввізне як найбільш поширене в сучасних державах мито), є значно ширшим. До нього належать не тільки високорентабельні, але й більшість товарів, що імпортуються в Україну.

Загалом, як відзначають І.М. Карамбович та Л.Г. Шевченко, і ПДВ, і акцизний збір є свого роду субінститутами мита, оскільки виникли у XX столітті в процесі еволюції останнього, частково перейнявши його окремі функції, частково замінивши мито [9, с. 116].

Враховуючи таку природу цих податків, маємо підстави об'єктивно розглядати їх складовими єдиного механізму реалізації митної політики держави, ланцюга митного

адміністрування царини ЗЕД. Тим більше, що під час митного оформлення товарів та транспортних засобів у передбачених законодавством випадках контроль повноти сплати всіх цих податків здійснюється одночасно.

Існує багато підходів до класифікації мита. Водночас під час вирішення цього питання не можна не враховувати підхід до визначення видів цього податку, який запровадив законодавець у розділі II Закону України «Про Єдиний митний тариф», який втратив чинність 1 червня 2012 р. на підставі МКУ [1]. У Законі було визначено, що за способом нарахування в Україні застосовуються такі види ставок мита, як адвалорна, яка нараховується у відсотках до митної вартості товарів та інших предметів, які ним обкладаються; специфічне, яке нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю відповідних товарів; комбіноване, яке поєднує ці види обкладання митом.

Близько 94% ставок Митного тарифу України [10] є адвалорними, а решта – специфічними або комбінованими. Такий підхід відповідає міжнародній практиці митно-тарифного регулювання, принципам ГАТТ/СОТ [11], оскільки базується на засадах вільного розвитку економічних відносин та враховує їх світові тенденції. Чимало значення в контексті забезпечення ефективної реалізації митними органами України функцій адміністрування мита набуває проблема визначення складових митної вартості товарів та інших предметів, що переміщуються через митний кордон, як бази справляння цього податку, забезпечення повноти надходжень від нього до Державного бюджету. Вона зумовлена численними спробами суб'єктів такого переміщення зменшити рівень митної вартості відповідних товарів для того, щоби сплатити менший розмір податків.

Залежно від напрямку переміщення товарів митним законодавством України визначається існування ввізного (нараховується на товари та інші предмети під час їх ввезення на митну територію) та вивізного (під час вивезення за межі митної території) видів мита.

Ставки ввізного мита встановлюються Митним тарифом України, а вивізного –

окремими законами України. Вивізні мито існує в Україні на незначний перелік товарів, головним чином сировинного характеру, які мають стратегічне значення для функціонування вітчизняної економіки. До таких товарів, зокрема, належать жива худоба та шкіряна сировина, насіння окремих видів олійних культур (льону, соняшнику, рижію), а також відходи та брухт чорних і кольорових металів, напівфабрикати з використанням останніх [12–15].

Задля захисту економічних інтересів України, українських виробників та у випадках, передбачених законами України, в разі ввезення на митну територію України та вивезення за її межі товарів незалежно від інших видів мита можуть також застосовуватися особливі види мита:

1) спеціальне, що встановлюється в кожному конкретному випадку як захисний захід, якщо товари ввозяться на митну територію України в таких кількостях або на таких умовах, що завдають шкоди вітчизняному виробнику, а також як захід припинення недобросовісної конкуренції або у відповідь на дискримінаційні дії з боку іноземних держав проти України;

2) антидемпінгове, що застосовується в разі ввезення на митну територію України товарів за цінами, які значно нижчі, ніж їх номінальна вартість у країні вивезення, якщо такий імпорт створює загрозу або завдає шкоди вітчизняному виробнику подібних товарів чи організації їх виробництва;

3) компенсаційне, що застосовується в разі ввезення на митну територію України товарів, під час виробництва або експорту яких прямо чи побічно використовується субсидія, якщо таке ввезення завдає шкоди вітчизняному виробнику подібних товарів.

Особливі види мита справляються на підставі рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі про їх застосування, що приймаються згідно із Законами України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту», «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту», «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» [1]. Слід зазначити, що при митному оформ-

ленні товарів, до яких прийнято рішення про вжиття спеціальних заходів регулювання ЗЕД (особливих мит), подання сертифіката про їх походження з відповідних країн є обов'язковим.

Справляння митними органами ввізного (вивізного) та особливих видів мита під час митного оформлення товарів, які переміщуються через митний кордон України, здійснювалося згідно з відповідним Порядком, затвердженим Наказом ДМСУ [16–19], дію якого скасовано [20].

Н.В. Бодряга та Б.І. Кривоборець розглядають ПДВ як економічну категорію у значенні системи відносин щодо примусового відчуження до бюджету частки новоствореної вартості, яка виникає на всіх етапах виробництва та реалізації товарів, робіт і послуг. Крім того, автори зазначають, що він є податком на споживання та стягується на кожній стадії виробництва, проте його тягар лягає на кінцевого платника, а саме споживача [20].

Ідея запровадження ПДВ належить французькому економісту, генеральному інспектору фінансів Морісу Лоре. У 1954 р. він запропонував схему, відповідно до якої суб'єкти підприємницької діяльності на будь-якій стадії мали право зменшувати свої податкові зобов'язання на суму податку, сплаченого під час купівлі товару.

В Україні цей податок був запроваджений у 1992 р. Декретом Кабінету Міністрів України «Про податок на додану вартість» [21]. Нині порядок його справляння визначається розділом V ПКУ.

В Україні діє механізм стягнення ПДВ, який ґрунтується на принципі місця призначення товарів, тобто він сплачується за місцем споживання продукції. Це передбачає сплату ПДВ під час імпорту та відшкодування під час експорту [22]. Така система оподаткування спрямована не лише на забезпечення виконання ПДВ фіскальної функції (наповнення державного бюджету), але й прикордонного податку, який урівнює, тобто створює рівні конкурентні умови для вітчизняних та імпортованих товарів [23]. Іншими словами, ПДВ, яке справляється під час імпорту задля вирівнювання цін на внутрішньому ринку та створення умов роз-

витку національної економіки, підтримання платіжного балансу країни, застосовується за тією ж ставкою, що й стосовно вітчизняних товарів.

Введення ПДВ як податку на операції з ввезення в Україну імпортованих товарів, як обґрунтовано зазначає Т.Д. Ліпихіна, пояснювалось його нейтральністю як джерела надходження коштів до Державного бюджету та наявними властивостями досить ефективного інструмента регулювання виробництва й контролю споживання. Окрім того, його широке застосування в усьому світі підштовхувало Україну для включення цього податку до національної системи оподаткування. Без цього не можна було реалізувати курс на європейську інтеграцію [24].

Україна вибрала найбільш просту й ефективну структуру ПДВ. Його ставка є єдиною для всіх товарів, які ввозяться на митну територію. Винятком є окрема група товарів та операцій, оподаткування яких здійснюється за нульовою ставкою або таких, які взагалі не підлягають оподаткуванню відповідно до статей 195–197 ПКУ.

Отже, Україна поступово знижує навантаження на економічний обіг від цього податку, що загалом відповідає цивілізованим підходам до його запровадження в європейських країнах.

Так, найбільш високі ставки ПДВ діють нині у Швеції, Данії, Угорщині, де вони складають 25%. В Ісландії ставка ПДВ становить 24,5%; Румунії – 24%; Греції та Фінляндії – 23%; Польщі – 22%; Литві, Латвії, Португалії, Бельгії – 21%; Австрії, Болгарії, Італії, Словенії, Естонії, Чехії – 20%; Франції – 19,6%; Німеччині, Нідерландах, Словаччині – 19%; Іспанії, Мальті – 18%; Великобританії – 17,5%; Кіпрі – 15%; Люксембурзі – 12% (згідно з даними Європейської комісії за 2010 р.) [25].

Базою оподаткування під час ввезення товарів на митну територію України є їх договірна (контрактна) вартість, але вона не може бути менше, ніж митна вартість цих товарів, визначена відповідно до МКУ, з урахуванням мита та акцизного податку, що підлягають сплаті, за винятком податку на додану вартість, що включаються до

ціни товарів/послуг згідно із законом (підпункт 190.1 статті 190 ПКУ). Зокрема, порядок нарахування ПДВ та акцизного податку під час імпорту здійснюється відповідно до ПКУ [1; 26, с. 71–72].

Під час ввезення в Україну окремих груп товарів, які належать, відповідно до законодавства, до категорії підакцизних, митні органи адмініструють також акцизний податок.

В Україні акцизний податок (збір) був введений Декретом Кабінету Міністрів України «Про акцизний збір» від 26 грудня 1992 року [28, с. 252–253]. Як відзначає Р.О. Гаврилук, він має багато спільних рис з податком з обігу, який існував раніше [28].

Протягом періоду застосування акцизного збору в Україні (сьогодні він безпосередньо називається податком) законодавство, що його регулює, постійно змінювалось. Спочатку, крім наявних нині, підакцизними визнавались також ювелірні вироби, кольорові телевізори, магнітофони, відеоапаратура, апаратура для звукозапису, компакт-диски, одяг з натуральної шкіри та хутра тощо.

У 2000 році цей перелік було значно скорочено (з 91 до 26 товарних позицій), змінено ставки податку. Підакцизними товарами були залишені алкогольні напої, тютюнові вироби, спирт, пиво, транспортні засоби, нафтопродукти, ювелірні вироби [29]. Це обумовлювалось потребами приведення національної системи оподаткування та регулювання ЗЕД відповідно до стандартів СОТ, процес вступу до якої на той час було активізовано, а також підвищенням рівня стягнення цього податку за рахунок концентрації зусиль вітчизняних фіскальних органів на оподаткуванні найбільш високоліквідних товарів.

Відповідно до статті 215 ПКУ нині підакцизними в нашій державі є такі товари, як спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво; тютюнові вироби, тютюн і промислові заміники тютюну; нафтопродукти, скраплений газ; автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли. Лише на цигарки ставки акцизного податку є комбінованими (включають як специфічну, так і адвалорну складові), а на інші зазначені товари вони

є специфічними (визначаються у твердій сумі на одиницю оподаткування (штука, об'єм, вага тощо)). Це виключає можливість ухилення платників цього податку від його сплати шляхом заниження його вартості.

Чинна система митного оподаткування операцій ЗЕД загалом відповідає наявним міжнародним правовим зобов'язанням України та підходам до вирішення цих питань, опрацьованим у світовій практиці регулювання у спосіб оподаткування операцій зовнішньої торгівлі, в документах СОТ і ВМО.

У зв'язку з цим проблема підвищення ефективності митного адміністрування в Україні має вирішуватись передусім шляхом покращення повноти митного оподаткування, виключення випадків заниження бази для нарахування та спроб ухилення від сплати митних платежів.

Це передбачає необхідність запровадження комплексних механізмів моніторингу повноти й вчасності сплати митних платежів на загальнодержавному рівні, вдосконалення процедур попереднього декларування та обміну інформацією щодо оподаткування в електронній формі між митними та податковими органами, налагодження партнерських (довірливих) взаємовідносин із сумлінними суб'єктами ЗЕД.

Висновки і пропозиції. Отже на базі структурних елементів об'єктів митного адміністрування з урахуванням чинної податкової та митної законодавчої бази розуміємо, що об'єкт митного адміністрування не відзначається однорідністю. Кожен з його складових елементів є інститутом, який має свою характерну економічну природу та функції, в яких проявляється їх сутність, ознаки, властивості, призначення. Запропонована їх класифікація за основними функціями, такими як фіскальна, регулююча та контрольна. Така класифікація об'єкта адміністрування митними органами є умовною та розділяє об'єкти за такими характеристиками:

– функціональне призначення (формування прибуткової частини державного бюджету; регулювання ЗЕД; контролювання розподільчого процесу у вартісному вимірюванні та відповідно до індикаторів ефективності);

– властивості (акумуляція доходів від непрямих податків на зовнішньоекономічну діяльність; врівноваження фіскальної функції за напрямом завдань державної економічної політики; оцінювання функціональної ефективності системи адміністрування митних платежів);

– ознаки прояву (об'єкт оподаткування, база оподаткування, митний тариф, ставки акцизного податку та ПДВ; система податкових пільг; об'єкт та метод контролю, контрольні заходи);

– відведена роль (акумуляція частки фінансових ресурсів до державного бюджету; взаємодія податкової системи з макроекономічними показниками, державним валютним регулюванням та регламентацією ЗЕД; контроль зі справляння; повнота, своєчасність бюджетних надходжень) [30].

Така класифікація дає можливість досліджувати функціонування механізму системи адміністрування митних платежів та оцінювати його ефективність для вдосконалення методичних підходів до забезпечення позитивного регулювання соціально-економічних процесів у державі, створення зони конвергенції фіскальної та регулюючої функцій системи адміністрування митних платежів задля врівноваження їх впливу на результати господарювання підконтрольних суб'єктів.

Втім, питання щодо функцій, які виконуються митними платежами, є предметом наукових дискусій. Актуальність та значущість теоретичного переосмислення цього питання проявляється в період формування ринкових відносин та підвищення ролі митних платежів у регулюванні економічного розвитку країни.

Література:

1. Митний кодекс України : Закон України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.nau.ua> (дата звернення: 15.03.2019).
2. Гребельник О.П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 696 с.
3. Про Єдиний митний тариф : Закон України від 5 лютого 1992 р. № 2097-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2097-12> (дата звернення: 10.03.2019).
4. Митна справа: словник-довідник А–Я / за ред. Ю.П. Соловкова. Харків, 2000. 320 с.

5. Фискальные сборы: правовые признаки и порядок регулирования / за ред. С.Г. Пепеляева. Москва, 2003. 168 с.
6. Жорін Ф.Л. та ін. Правові засади митної справи України. Київ : Магістр – XXI століття, 2005. 384 с.
7. Суворов В.В. Методичне забезпечення митного регулювання ЗЕД: аналіз категорій та дефініцій. *Вісник Академії митної служби України*. Серія: Економіка. 2009. № 1.
8. Гаврилюк Р.О. Правова природа податку. *Науковий вісник Чернівецького державного університету. Правознавство*. 2000. Вип. 100. С. 71–72.
9. Карамбович І.М., Шевченко Л.Г. Генезис категорії мита та його сутнісні характеристики. *Економічний простір*. 2009. № 29. С. 116.
10. Про Митний тариф України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2371-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2371-14> (дата звернення: 10.03.2019).
11. Україна та СОТ. *Аналітична доповідь Центру Разумкова*. 2002. № 30. С. 4. URL: <http://www.uceps.com.ua> (дата звернення: 10.03.2019).
12. Про вивізне (експортне) мито на живу худобу та шкіряну сировину : Закон України від 7 травня 1996 р. № 180/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=180%2F96-%E2%F0> (дата звернення: 10.03.2019).
13. Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур : Закон України від 10 вересня 1999 р. № 1033-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1033-14> (дата звернення: 10.03.2019).
14. Про вивізне (експортне) мито на відходи та брухт чорних металів : Закон України від 24 жовтня 2002 р. № 216-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=216-15> (дата звернення: 10.03.2019).
15. Про ставки вивізного (експортного) мита на брухт легованих чорних металів, брухт кольорових металів та напівфабрикати з їх використанням : Закон України від 13 грудня 2006 р. № 441-V. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=441-16> (дата звернення: 10.03.2019).
16. Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту : Закон України від 22 грудня 1998 р. № 330-XIV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=330-14> (дата звернення: 10.03.2019).
17. Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту : Закон України від 22 грудня 1998 р. № 331-XIV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=331-14> (дата звернення: 10.03.2019).
18. Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну : Закон України від 22 грудня 1998 р. № 332-XIV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=332-14> (дата звернення: 10.03.2019).
19. Порядок справляння митними органами ввізного (вивізного) та особливих видів мита під час митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України : затв. Наказом ДМСУ від 23 січня 2006 р. № 30. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0109-06> (дата звернення: 10.03.2019).
20. Бодряга Н.В., Кривоборець Б.І. Удосконалення системи адміністрування ПДВ. *Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна*. 2008. Вип. 33–2. С. 190–191.
21. Про податок на додану вартість : Декрет Кабінету Міністру України від 26 грудня 1992 р. № 14-92. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=14-92> (дата звернення: 10.03.2019).
22. Кучерявенко Н.П. Основы налогового права : пособие. Харків : Легас, 2004. 488 с.
23. Курок О.О. Методи спрощення митно-тарифного оподаткування в активізації діяльності підприємств за умов глобалізації. *Економічний простір*. 2009. № 26.
24. Ліпихіна Т.Д. Оподаткування експортно-імпортних операцій в умовах лібералізації зовнішньоекономічної діяльності в Україні : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.05.01. Київ, 2002. 223 с.
25. Ставки НДС в Европе : веб-сайт. URL: <http://www.kommersant.ru/Doc/1549562> (дата звернення: 10.03.2019).
26. Порядок справляння податків і зборів (обов'язкових платежів) при митному оформленні товарів і предметів, що переміщуються громадянами через митний кордон України : затв. Наказом ДМСУ від 12 січня 2006 р. № 5. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0081-06> (дата звернення: 10.03.2019).
27. Про акцизний збір : Декрет Кабінету Міністрів України від 26 грудня 1992 р. № 18-92. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=18-92> (дата звернення: 10.03.2019).
28. Гаврилюк Р.О. Правова природа податку. *Науковий вісник Чернівецького державного університету. Правознавство*. 2000. Вип. 100. С. 71–72.
29. Макаренко В.В. Напрями вдосконалення адміністрування акцизного збору в Україні. *Інноваційна економіка*. 2010. № 2. С. 252–253.
30. Запорожець О.Ф. Система адміністрування митних платежів в умовах інтеграційних процесів : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08. Одеса, 2013. 238 с.

Аннотация. В статье исследованы современные проблемы, которые влияют на регулирование таможенных платежей в Украине. Предложены конкретные пути повышения эффективности администрирования таможенных платежей. С учетом специфических особенностей элементов системы администрирования и цели имплементации мировых стандартов в украинскую практику возникает необходимость анализа опыта развитых стран по действенности функционирования системы таможенно-налогового администрирования, фискальной и регулирующей функций национальной системы администрирования, а также дальнейшего развития методических подходов к выявлению возможных рисков,

связанных со взиманием таможенных платежей в условиях интеграционных процессов, с учетом соблюдения баланса между интересами государства и предоставлением субъектам хозяйствования содействия в осуществлении ВЭД. Рассмотрено современное состояние таможенных платежей страны и процесса их администрирования, осуществлен поиск путей совершенствования системы администрирования таможенных платежей в современных условиях.

Ключевые слова: таможенные платежи, администрирование таможенных платежей, налоговое законодательство, минимизация доходов от налогообложения, финансовая политика, теневая экономика.

Summary. The article investigates modern problems that affect the regulation of customs payments in Ukraine. Specific ways of improving the efficiency of customs payment administration are proposed. Taking into account the peculiarities of the elements of the administration system and with the aim of implementing world standards in Ukrainian practice, there is a need to analyze the experience of developed countries regarding the effectiveness of the functioning of the customs-tax administration system, the fiscal and regulatory functions of the national administration system, as well as further development of methodological approaches to identifying possible risks related to the collection of customs payments under the conditions of integration processes, taking into account the balance between the interests of the state and granting economic entities assistance in the implementation of foreign economic activity. The article deals with the current state of customs payments of the country, the process of their administration and the search for ways to improve the system of customs payment administration in modern conditions. The classification of the object of administration by the customs authorities is developed. This classification: by the purpose of customs duties, by their properties, by signs of manifestation and the assigned role - is conditional, and is as follows:

- in accordance with the functional purpose (formation of profitable part of the state budget, regulation of foreign economic activity, control of the distribution process in value measure and in accordance with the indicators of efficiency);
- by properties (accumulation of incomes from indirect taxes on foreign economic activity; balancing of fiscal functions in the direction of tasks of state economic policy; assessment of the functional efficiency of the system of customs payment administration);
- by the basis of the manifestation (object of taxation, tax base, customs tariff, excise tax and VAT rates; system of tax privileges; object and method of control, control measures);
- by the role assigned (accumulation of the share of financial resources to the state budget; interaction of the tax system with macroeconomic indicators, the state currency regulation and regulation of foreign economic activity; completeness, timeliness of budget revenues).

Keywords: customs duties, administration of customs duties, tax legislation hide income from taxation, financial policy, shadow economy.